

Новікова О. С., к.е.н.,

Сумський національний аграрний університет

ЦИФРОВІЗАЦІЯ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Перший університет в Європі був заснований в Болоньї майже тисячу років тому, і з того часу методи викладання не зазнавали суттєвих змін аж донедавна. Традиційна очна форма з лекціями, практичними заняттями та семінарами поєднувалась з асинхронними методами навчання, як то самостійним опрацюванням матеріалу та виконанням завдань з їх подальшою перевіркою. Останні ж десятиліття докорінно змінили всю систему інформаційних технологій, надавши системі освіти нових можливостей, а поруч з тим і поставив її перед новими викликами. В той час як окремі навчальні заклади прийняли цей виклик, оперативно трансформували внутрішній інформаційний простір, перейшли до застосування сучасних методів викладання, інші створювали певний супротив і в результаті зіткнулись з цифровим розривом, коли відставання останніх буде лише поглиблюватись.

У цій публікації ми прагнемо уточнити поняття та визначити проблеми і перспективні напрями цифровізації вищої освіти в Україні.

Законодавець визначає питання цифрова економіка та цифровізація в концепціях розвитку. (Концепція, 2018) Цифрова економіка означає діяльність, в якій основними засобами (факторами) виробництва є цифрові (електронні, віртуальні) дані як числові, так і текстові. Цифровізація - насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможлиблює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір. В той же час цифрова трансформація – це значно більш широке поняття, ніж перенесення документообігу з паперу на комп'ютер. (Гужва В.М., 2019) За визначенням Malcolm Brown, Betsy Reinitz та Karen Wetzел це «серія глибоких та координуваних змін у культурі, робочій силі, технологіях, що сприяють появі нових освітніх та операційних моделей та трансформують бізнес-модель, стратегічні напрями та цінності» (*Digital Transformation Signals: Is Your Institution on the Journey? | EDUCAUSE, n.d.*).

В Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України цифровізація освіти розглядається переважно в розрізі середньої освіти, зосереджуючись на процесі навчання, підключенням шкіл до інтернету, забезпеченням технікою, використанням освітніх платформ. В той час як організаційні та управлінські процеси також потребують суттєвих змін. Не варто при цьому також надмірно використовувати цифрові технології в освітньому процесі, S. Sever та K. Yurumezoglu (Sever et al., 2010) довели кращі результати навчання студентів, що

безпосередньо спостерігали за експериментами, ніж тих, що передивились їх на відео, в той же час за неможливості проведення таких експериментів, вони можуть бути продемонстровані на відео.

Основними напрямками цифрової трансформації вищої освіти, що регулюються державою (за даними <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki>) на сьогодні є :

- 1) Проведення вступної кампанії
- 2) Замовлення документів про освіту з використанням ЄДБО
- 3) Перехід на видачу додатків європейського зразка
- 4) Електронне ліцензування
- 5) Налагодження взаємодії ЄДБО з іншими системами
- 6) Контроль за навчанням іноземців
- 7) Моніторинг працевлаштування випускників

Як ми бачимо, виходячи з концепції автономності закладів вищої освіти, цифрова трансформація їхніх внутрішніх процесів здійснюється в рамках внутрішніх стратегій розвитку та можуть суттєво відрізнитись.

Більшість закладів вищої освіти обрали стратегію розвитку цифрової освіти шляхом створення цифрових курсів на популярних освітніх платформах LMS, таких як moodle, blackboard тощо.

Часто університети створюють окреме цифрове середовище для студентів, що поряд з доступом до навчальних матеріалів дають доступ до інших корисних функцій – електронний розклад, доступ до бібліотеки, цифрових баз даних, підключення до вай-фай, університетські соціальні мережі, доступ до подій та ін.

Окремим напрямком є цифрове середовище викладача – а це поруч із уже зазначеними системами управління освітнім процесом є засоби перевірки автентичності студентських робіт, системи реєстрації та зберігання силабусів, планування та звітування.

В той же час кожен заклад здійснює власну трансформацію внутрішніх процесів організації як бізнес-одиниці – а це і процеси комунікації, документообігу та зберігання даних, обліку, звітування, прогнозування, взаємодії з сторонніми організаціями (від мереж наукових установ до обслуговуючих компаній).

Не варто забувати і про цифровізацію маркетингової діяльності, що включає визначення цифрової маркетингової стратегії, створення медіа-продуктів, просування їх у суспільстві та оцінку успішності.

Таким чином, цифрова трансформація вищої освіти є відносно незалежним напрямком діяльності закладів вищої освіти, що в рамках, визначених державними та міжнародними програмами, а також власними стратегіями розвитку передбачає глибоке перетворення

процесів комунікацій, документообігу, збору, аналізу, зберігання даних, прийняття рішень а також створення цифрового середовища що поліпшує виконання функцій всіх учасників освітнього процесу.

Будучи лише частково врегульованою на державному рівні, вона надала окремим університетам суттєвих конкурентних переваг та стрімкого розвитку завдяки створенню умов для ефективної взаємодії всіх учасників освітньо-наукових процесів, доступу до знань, баз даних а також швидкого розповсюдження ідей. В той же час цифровізація залишається викликом для багатьох закладів через брак коштів та недостатнє матеріально-технічне забезпечення. У такому випадку надзвичайного значення набувають грантові фонди та співпраця з передовими установами в галузі.

Список використаних джерел:

1. Digital Transformation Signals: Is Your Institution on the Journey? | EDUCAUSE. (n.d.). Retrieved January 22, 2023, from <https://er.educause.edu/blogs/2019/10/digital-transformation-signals-is-your-institution-on-the-journey>
2. Sever, S., Yuromezoglu, K., & Oguz-Unver, A. (2010). Comparison teaching strategies of videotaped and demonstration experiments in inquiry-based science education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 5619–5624. <https://doi.org/10.1016/J.SBSPRO.2010.03.916>
3. Гужва В.М. (2019). ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ УНІВЕРСИТЕТІВ. СХІДНА ЄВРОПА: ЕКОНОМІКА, БІЗНЕС ТА УПРАВЛІННЯ, 4(21). http://projects.dunehd.com/bitstream/handle/2010/36938/H_01_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, Pub. L. No. № 67-р (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>